

Memo aanpak lachgasgebruik

Aan	Ambtelijke werkgroep PHP
Van	Jacqueline Krouwel en Rinelle van den Top
Datum	December 2020

Aanleiding

Lachgasgebruik is het afgelopen jaar veel in het nieuws geweest. Ook zijn er in diverse gemeenten in de regio raadsleden geweest die vragen hebben gesteld over lachgasgebruik in de regio.

Vragen die hierbij zijn gesteld zijn:

- Hoe ernstig is het gebruik van lachgas?
- Wat zijn de cijfers van lachgasgebruik (in de regio)?
- Wat is de huidige aanpak van preventie van lachgasgebruik?
- Wat kunnen we als gemeente doen om lachgasgebruik tegen te gaan?
- Is er op dit moment aanleiding om ons beleid ten aanzien van lachgasgebruik te veranderen?

Deze memo geeft een beknopt antwoord op bovenstaande vragen en sluit af met een advies aan gemeenten.

Vragen over lachgas

1. Hoe ernstig is het gebruik van lachgas voor de gezondheid?

Het aantal meldingen neemt toe; deels doordat de problematiek toeneemt en deels doordat lachgasgebruik en misbruik beter wordt geregistreerd. In november 2019 verscheen een nieuw rapport van het RIVM¹ rondom de schadelijkheid van lachgas.

Over de mogelijke gevolgen van lachgasgebruik op korte termijn is op dit moment het volgende bekend: Lachgas mag nooit rechtstreeks vanuit de gasfles geïnhaleerd worden. Dit kan levensgevaarlijk zijn omdat het gas dan zo koud is dat de longen kunnen bevriezen. Ook lippen, neus en stembanden kunnen bevriezen. Lachgas kan leiden tot tijdelijk zuurstoftekort in de hersenen dat kan leiden tot misselijkheid, duizeligheid en hoofdpijn. Het gebruik van lachgas tijdens het rijden is levensgevaarlijk, je kunt even helemaal van de wereld zijn en zo ernstige ongelukken veroorzaken. Gebruikers kunnen na gebruik nog enkele uren onoplettend blijven. Wanneer iemand verkouden is zit het hoofd verstopt. Wanneer dan lachgas wordt gebruikt is er sprake van extra druk in het hoofd en is er een kans dat het trommelvlies kan springen. Dit kan leiden tot oorpijn en blijvende gehoorschade. Door de komst van de lachgastanks is het voor jongeren makkelijker om in korte tijd veel ballonnen te gebruiken. Hierdoor raakt een kleine groep jongeren, veelal met reeds aanwezige problematiek, makkelijker verslaafd.

Over de risico's op de lange termijn is op dit moment het volgende bekend:

Langdurig chronisch (maanden of jarenlang bijna dagelijks) gebruik kan leiden tot neurologische stoornissen. Klachten zijn tintelingen in ledematen door een tekort aan vitamine B12. Dit kan leiden tot verdoofde ledematen en in enkele gevallen zelfs tot een dwarslaesie. 85% van deze gevallen herstelt volledig, maar helaas houdt een groep blijvende schade waaronder verdoofde ledematen, moeite met de stoelgang, seksualiteit en een enkel geval raakt blijvend verlamd. Het middel blijkt voor een kleine groep jongeren verslavend. Hierbij moet in acht worden genomen dat de mate van verslaving altijd afhangt van de mate en de manier waarop het middel wordt gebruikt. De meeste jongeren gebruiken dit middel beperkt en de risico's zijn dan ook beperkt ten opzichte van een middel als alcohol of tabak. Onbekend is wat het effect van lachgas is op het jonge (puber) brein. Gezien het jonge brein nog in ontwikkeling is, en van andere middelen bekend is dat dit van invloed is op de ontwikkeling van het brein, is voorzichtigheid geboden.

2. Wat zijn de cijfers van lachgasgebruik in de regio?

Vanuit verschillende onderzoeken is er informatie over gebruik van lachgas in Gooi en Vechtstreek.

¹ [CAM-rapport Risicobeoordeling lachgas | RIVM](#)

Gezondheidsmonitor Jeugd

GGD Gooi en Vechtstreek voert 4-jarlijks een Gezondheidsmonitor Jeugd uit, onder 2de en 4de klassers van het regulier middelbaar onderwijs. De laatste meting werd uitgevoerd [in 2015](#). Uit dit onderzoek zijn alleen regionale cijfers over het gebruik van lachgas beschikbaar. Deze zijn als volgt:

- Recent lachgas gebruikt (in de afgelopen vier weken): 0.7% van de 2de en 4de klassers.
- Ooit lachgas gebruikt: 5% van de 2de en 4de klassers.

In het najaar van 2019 voert de GGD opnieuw deze Gezondheidsmonitor Jeugd uit. Ook hier wordt lachgasgebruik onderzocht en wordt bekeken of er sprake is van een toename ten opzichte van de vorige meting (2015). De resultaten van dit onderzoek verschijnen voor de zomer van 2020, in principe zowel op regionaal als lokaal niveau.

Antenne onderzoek

De meest recente cijfers over lachgasgebruik in Gooi en Vechtstreek zijn afkomstig uit het [Antenne onderzoek](#). Het Antenne onderzoek is een initiatief van Jellinek en wordt uitgevoerd door de Universiteit van Amsterdam. Onder verschillende doelgroepen wordt met dit onderzoek een beeld geschetst van het middelengebruik onder jongeren en jongvolwassenen in de regio. In 2017 (rapportage 2018) werd het Antenne onderzoek uitgevoerd onder de doelgroep 'uitgaanspubliek'. Uit het onderzoek blijkt dat van deze doelgroep 37% in het afgelopen jaar lachgas heeft gebruikt en 13% in de afgelopen maand.

De groep die het afgelopen jaar lachgas heeft gebruikt, nam gemiddeld 6 keer lachgas. Een kanttekening bij het Antenne onderzoek 2017 is dat het een beeld geeft van de doelgroep 'uitgaanspubliek'. Dit is een groep waar het gebruik van lachgas hoog is in vergelijking met andere doelgroepen (bron:

<https://www.trimbos.nl/docs/fff0f1ee-c774-4ed0-adbb-b63493d6450f.pdf>). Het Antenne onderzoek is dus geen afspiegeling van de totale groep jongeren/jongvolwassenen in Gooi en Vechtstreek.

In Amsterdam is in de zomer van 2020 een onderzoek gedaan naar excessief lachgas gebruikende jongeren in het rapport 'Als de tank je best vriend wordt.'² Dit kwalitatieve onderzoek legt op duidelijke wijze wat de motieven achter dit gebruik zijn en hoe gebrek aan perspectief en vangnet een rol speelt. Landelijk komt begin 2021 een onderzoek uit dat in de vier grote steden te weten Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht is uitgevoerd.

3. Wat is de huidige aanpak van preventie van lachgasgebruik in de regio

Vanuit de regiogemeenten en de GGD wordt op verschillende manieren ingezet op de preventie van lachgas. Dit is onderdeel van preventie van genotmiddelen in brede zin:

- In algemene ouderavonden die door Jellinek worden gegeven over genotmiddelen/uitgaan is het gebruik van lachgas één van de onderwerpen.
- Er zijn in 2020 webinars georganiseerd over lachgas, welke ook in 2021 aangeboden worden.
- Op twee MBO instellingen, een VSO en Kwintes heeft Jellinek een open spreekuur waarbij vroegsignalering lachgas een rol speelt.
- Binnen de regio Gooi en Vechtstreek zetten we in op deskundigheidsbevordering (via Jellinek) van docenten en jeugdprofessionals op het gebied van signaleren en bespreekbaar maken van middelengebruik. Ook hierbij is gebruik van lachgas een onderwerp.
- We zijn terughoudend in het voorlichten van jongeren -als ze nog niet gebruiken -over middelengebruik, omdat uit onderzoek blijkt dat dit een averechts effect kan hebben. Groepen jongeren waar een hoger risico is, of waar al middelen worden gebruikt, worden wel gericht voorgelicht.
- Voor jongeren zelf zetten we vooral in op het versterken van hun weerbaarheid. Dit in lijn met het Preventie- en handavingsplan alcohol en jeugd. Het weerbaar maken van kinderen kan ervoor zorgen dat leerlingen lekker in hun vel zitten en dat zij goed met verleidingen van bijvoorbeeld alcohol, roken en drugs kunnen omgaan. Weerbaarheid kan worden versterkt door het stimuleren van zelfvertrouwen, veerkracht, sociale vaardigheden en een stabiele gezinsomgeving.

4. Wat kunnen we als gemeente doen om lachgasgebruik tegen te gaan?

Het [Trimbos Instituut](#) heeft een overzicht gemaakt van 7 maatregelen die gemeenten kunnen nemen om lachgasgebruik tegen te gaan:

² [Rapportage over problematisch lachgasgebruik: 'Als de tank je beste vriend wordt' - Jellinek](#)

1. Beperk de beschikbaarheid van lachgas door afspraken te maken met verkopers. Bijvoorbeeld over de verkoop aan minderjarigen, de presentatie van de producten, acties, kortingen en reclames, en thuisbezorging.
2. Beperk de beschikbaarheid van lachgas door de verkoop in de horeca en op evenementen aan te pakken. Dit kan bijvoorbeeld op basis van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV).
3. Breng gebruikersgroepen in kaart door ze actief te zoeken en te benaderen.
4. Probeer op ludieke wijze het gesprek over lachgas te starten en verlaag daarmee de drempel om het onderwerp aan te kaarten.
5. Informeer gebruikers over lachgasgebruik: pas je boodschap aan op het type gebruiker en hun eerdere ervaringen met middelen.
6. Een eerlijke boodschap over veelvoorkomende risico's is effectiever dan een boodschap waarin mogelijke risico's die zelden voorkomen de overhand hebben.
7. Probeer niet mee te gaan in paniek en onrust over het thema. Bedenk welke boodschap je wil overbrengen en stem deze af met alle betrokken partijen.

Omdat de Warenwet op dit moment weinig handvatten biedt voor handhaving, moeten deze maatregelen worden getroffen in samenspraak met de betreffende partijen en op basis van vrijwilligheid. Dit betekent dat een gemeente het gesprek zal moeten aangaan met de aanbieders van lachgas om hen te bewegen tot het minderen of stoppen met de verkoop hiervan. Voor de beperking van de verkoop van lachgas op evenementen kunnen gemeenten wel maatregelen nemen via de APV. Daarnaast verbiedt de Drank- en Horecawet kleinhandel vanuit een horecagelegenheid. In het geval in een gelegenheid lachgas in pakketjes wordt verkocht (ballonnen, patronen en materialen om de ballon 'gebruiksklaar' te maken) kan hierop worden gehandhaafd.

Advies aan gemeenten

Een lachgasverbod wordt voorbereid en zal medio 2021 van kracht gaan. Hierdoor zal de verkoop worden ontmoedigd en zal de handhaving meer handvatten krijgen. Uit onderzoek blijkt dat jongeren (18-30jaar) die in de problemen zijn geraakt ook moeten worden voorzien van zorg in plaats van handhaving alleen. Vanuit dat perspectief is het advies per gemeente een integrale structuur op te zetten waarbij de domeinen veiligheid en zorg beter gekoppeld zijn om in vroeg stadium deze problematisch gebruikende doelgroep eerder op het spoor te zijn en sneller in te interveniëren.

In Amsterdam is deze vorm van samenwerking op wijkniveau net opgestart. Het advies is dan ook de wijken en plaatsen in de regio in kaart te brengen waarbij lachgasgebruik een rol speelt; hetzij door overlastmeldingen, hetzij door zorgmeldingen of andere aan lachgas verwante incidenten. De gemeente bepaalt of deze draagkracht biedt voor een dergelijke aanpak in de regio.

Jongerenwerkers/politieagenten/wijkcoördinatoren die vragen hebben over het gebruik van lachgas bij jongeren, kunnen hiervoor contact opnemen met de Jellinek.

Meer informatie

1. **Factsheet** lachgas: [Trimbos.nl | AF1384: Factsheet Lachgas](https://www.trimbos.nl/AF1384: Factsheet Lachgas)
2. Handreiking **gemeente**: <https://www.trimbos.nl/docs/d7119b7e-e9d1-45ff-aa9a-505d52ae428b.pdf>
3. Docenten: <https://www.trimbos.nl/docs/71cfb9e4-38d2-4f1a-8875-c53e69106777.pdf>
4. Video voor **ouders**: [5 dingen die je als ouder moet weten over lachgas](#)
5. Video voor **jongeren**: [5 dingen die je moet weten over lachgas](#)
6. Flyer professionals in het publieke domein die lachgas signaleren: [Jellinek-Flyer-lachgas-Gooi-en-Vechtstreek.pdf \(rocketcdn.me\)](#)